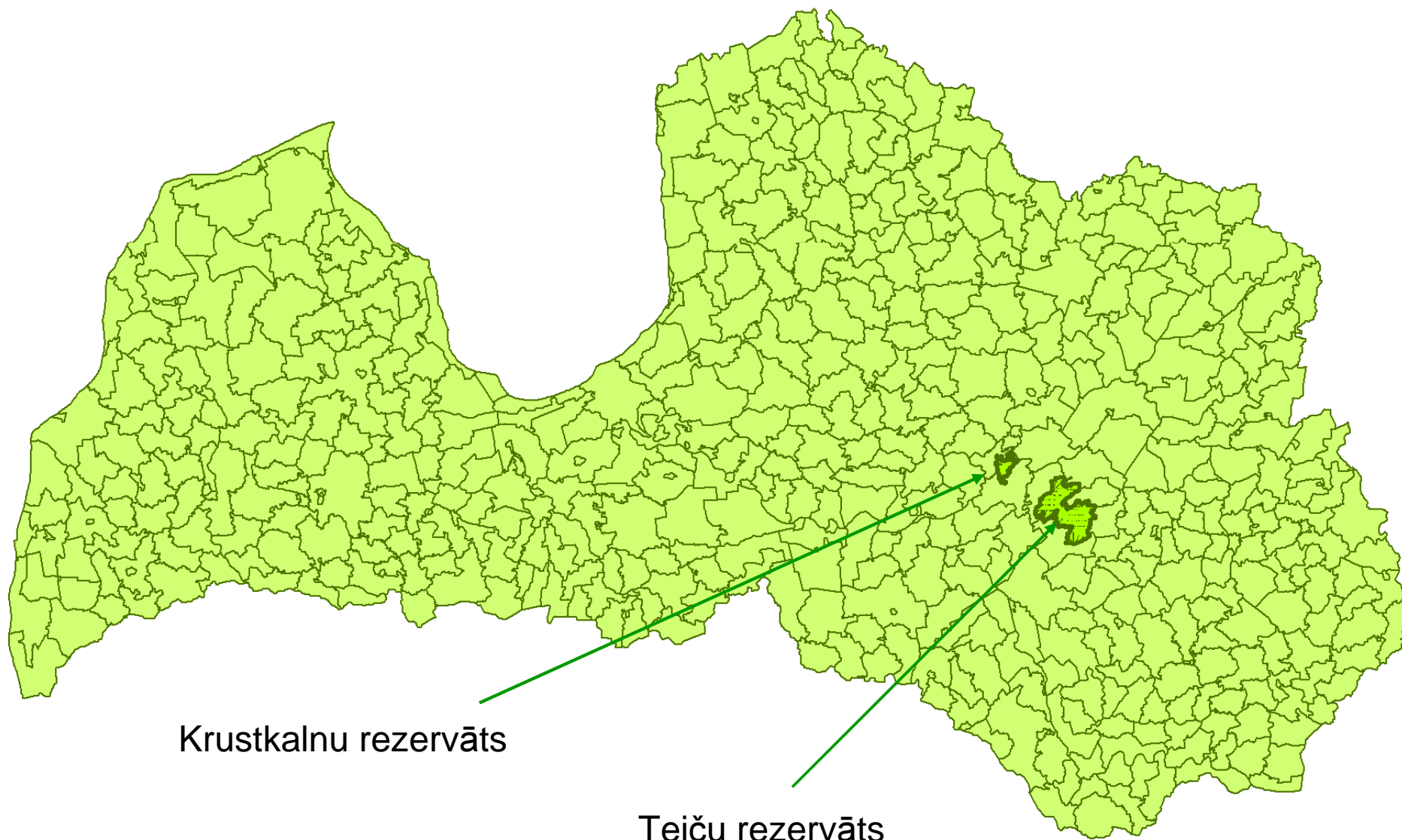

Pļavas un to apsaimniekošana Teiču un Krustkalnu rezervātos

**Vija Kreile
Anita Namatēva**

Smiltene, 2005

Teiču un Krustkalnu dabas rezervāti Latvijas kartē

Teiču dabas rezervāts

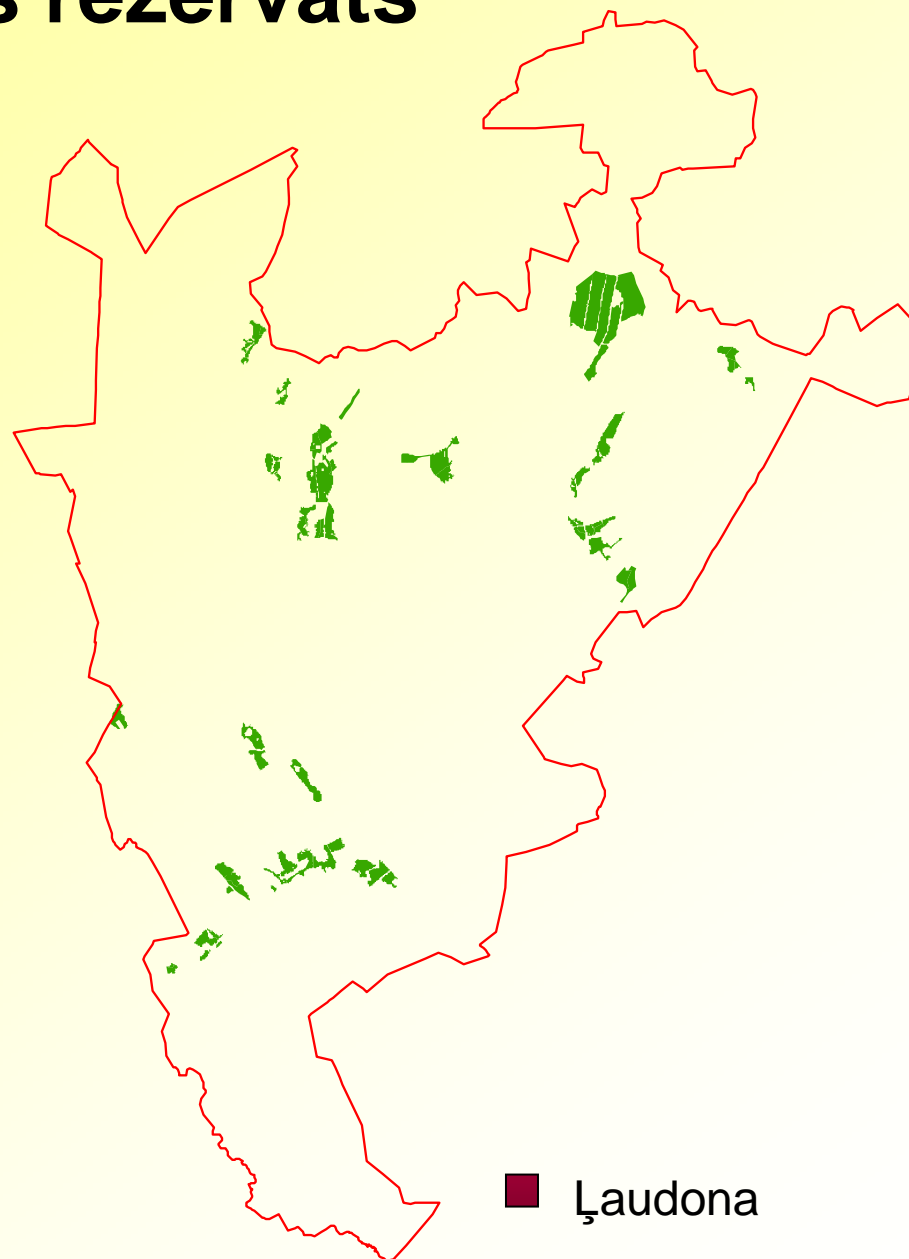
Purvi – 77%
Meži – 20%
Ūdenstilpes – 2%
Pļavas – 1%

Krustkalnu dabas rezervāts

Meži – 93%
Pļavas – 4%
Ūdenstilpes – 2%
Purvi – 1%

Mārciena ■

■ Ļaudona

Rezervātu pļavu apsaimniekošana pirms LIFE projekta

- **Teiču un Krustkalnu rezervātos lielākā daļa pļavu saistītas ar vecām mājvietām, kuras sen nav intensīvi apsaimniekotas.**
- **Kopš rezervātu dibināšanas pļavas apsaimniekoja tiem blakusesošie iedzīvotāji- pļaujot sienu fragmentāri un neregulāri**
- **Teiču dabas rezervāta administrācija nodrošināja daļēju pļavu pļaušanu, lai tās neaizaugtu**
- **Apsaimniekošana nebija metodiski pamatota**
- **Nebija datu apkopojuma par apsaimniekošanas darbībām**
- **Daudzas pļavas strauji aizauga, pļauto pļavu platības samazinājās**

Pļavu veģetācijas izpēte

- Krustkalnu rezervātā pirmās pļavu veģetācijas uzskaites veiktas 1996.gadā, Teiču rezervātā - 1999.gadā. Izmantoti 1984.gada mežierīcības dati.
- Pļavu veģetācija tika vērtēta pēc Brauna-Blankē metodes. Izveidota Teiču rezervāta zālāju datu bāze programmā TURBOVEG. Atsevišķās apsaimniekotajās pļavās ir veikta veģetācijas uzskaitē 1999., 2001. un 2003.gadā.
- Katrai pļavai ir sastādīts kopējais līdz 2003.gadam konstatēto sugu saraksts un novērtēta Eiropas nozīmes aizsargājamo biotopu platība.

2000.gadā, uzsākot Latvijas dabisko zālāju inventarizāciju, konstatēts, ka abos rezervātos saglabājušās relatīvi daudzveidīgas pļavas. Līdzīgos apstākļos ārpus rezervātiem parasti ir bijusi aramzeme, kas pārtraukta apsaimniekot pēc 1992.gada.

Rezervātu pļavām ir ievērojama nozīme kā putnu un zīdītājdzīvnieku barošanās un atpūtas vietām.

Konstatētās dabas vērtības

ES nozīmes aizsargājамie biotopi

- Sugām bagātas atmatu pļavas
- Mēreni mitras pļavas
- Eitrofas augsto lakstaugu audzes
- Sugām bagātas vilkakūlas pļavas smilšainās augsnēs
- Paliņu pļavas
- Sausas pļavas kaļķainās augsnēs
- Molīniju pļavas uz kaļķainām, kūdrainām vai mālainām augsnēm
- Kaļķaini zāļu purvi ar rūsgano melnceri

Konstatētās dabas vērtības

Aizsargājамie augi

- Pļavas linlape
- Sibīrijas skalbe
- Melnā dedestiņa
- Jumstiņu gladiola
- Odu gimnadēnija
- Zaļziedu naktsvijole
- Smaržīgā naktsvijole
- Baltijas dzegužpirkstīte
- Stāvlapu dzegužpirkstīte
- Plankumainā dzegužpirkstīte
- Lēzeļa lipare
- Rūsganā melncere
- Buksbauma grīslis
- Dižā aslape

Odu gimnadēnija

Jumstiņu gladiola

Pļavas linlape

Sibīrijas skalbe

Rūsganā melncere

Lēzeļa lipare

Konstatētās dabas vērtības

Aizsargājāmie putni

- Grieze
- Ormanītis
- Rubenis
- Mednis
- Dzērve
- Lielā gaura
- Mazais ērglis
- Urālpūce
- Bikšainais apogs
- Apodziņš
- Brūnā čakste

Pļavu biotopu aizsardzības plāns

Plāns izstrādāts LIFE projektā “Dabas aizsardzības pasākumu nodrošināšana Teiču reģionā” (2002-2004)

Galvenie monitoringa virzieni:

- **Apsaimniekošanas pasākumu uzskaitē katru gadu 37 pļavās. Rezultātu uzkrāšana kartogrāfiskajā datu bāzē un izmantošana līdzekļu izlietošanas un ES atbalsta apjoma noteikšanai. Pasākumu efektivitātes novērtēšana.**
- **Pļavu veģetācijas monitorings reizi 2 gados 10 pļavās. Veģetācijas aprakstu datu bāzes papildināšana, veģetācijas dinamikas novērtēšana.**
- **Augu sugu inventarizācija reizi 5 gados 37 pļavās. Neielaboto pļavu indikatorsugu, aizsargājamo sugu sastopamības izmaiņu novērtēšana.**

Rezervātu pļavu apsaimniekošana pēc LIFE projekta

	Platība (ha)	Lauku skaits
Kopā pļavas pēc datubāzes	299,38	
Lauku atbalsta dienestam 2005.gadā deklarētā LIZ	258,04	101
Mazāk labvēlīgo apvidu atbalsts (MLA)	258,04	101
Vienotais platības maksājums (VPM)	227,66	70
Apvidi ar ierobežojumiem vides aizsardzības nolūkā (AIVAN)	205,67	67
Bioloģiskās daudzveidības uzturēšana zālajos (BDUZ)	?	62
Platības bez atbalsta	30,38	31
Pļavas, kas nav lauku blokos	41,34	

Apsaimniekošanas pasākumu datu bāze

Uzsākot mērķtiecīgu apsaimniekošanu, sākotnēji tika novērtēta pļavas vērtība:

- bioloģiskā (sugu daudzveidība)
- ainaviskā (atklāta ainava)

1.etaps

Apsaimniekošanas uzsākšana:

- ja pļavai bioloģiska vērtība - krūmu, zāles pļaušana un aizvākšana
- ja pļavai ainaviska vērtība - krūmu ciršana, dedzināšana kaudzēs;
 - zāles pļaušana, atstājot pļavā

2.etaps

Apsaimniekojot pļavas nākamajos gados:

- atvašu pļaušana/ciršana
- pļaušana ar zāles/siena izvākšanu
- pļaušana bez zāles/siena izvākšanas

Apsaimniekošanas pasākumu datu bāze

Pļavas poligona ieraksta lauks katru gadu tiek papildināts ar atbilstošu informāciju:

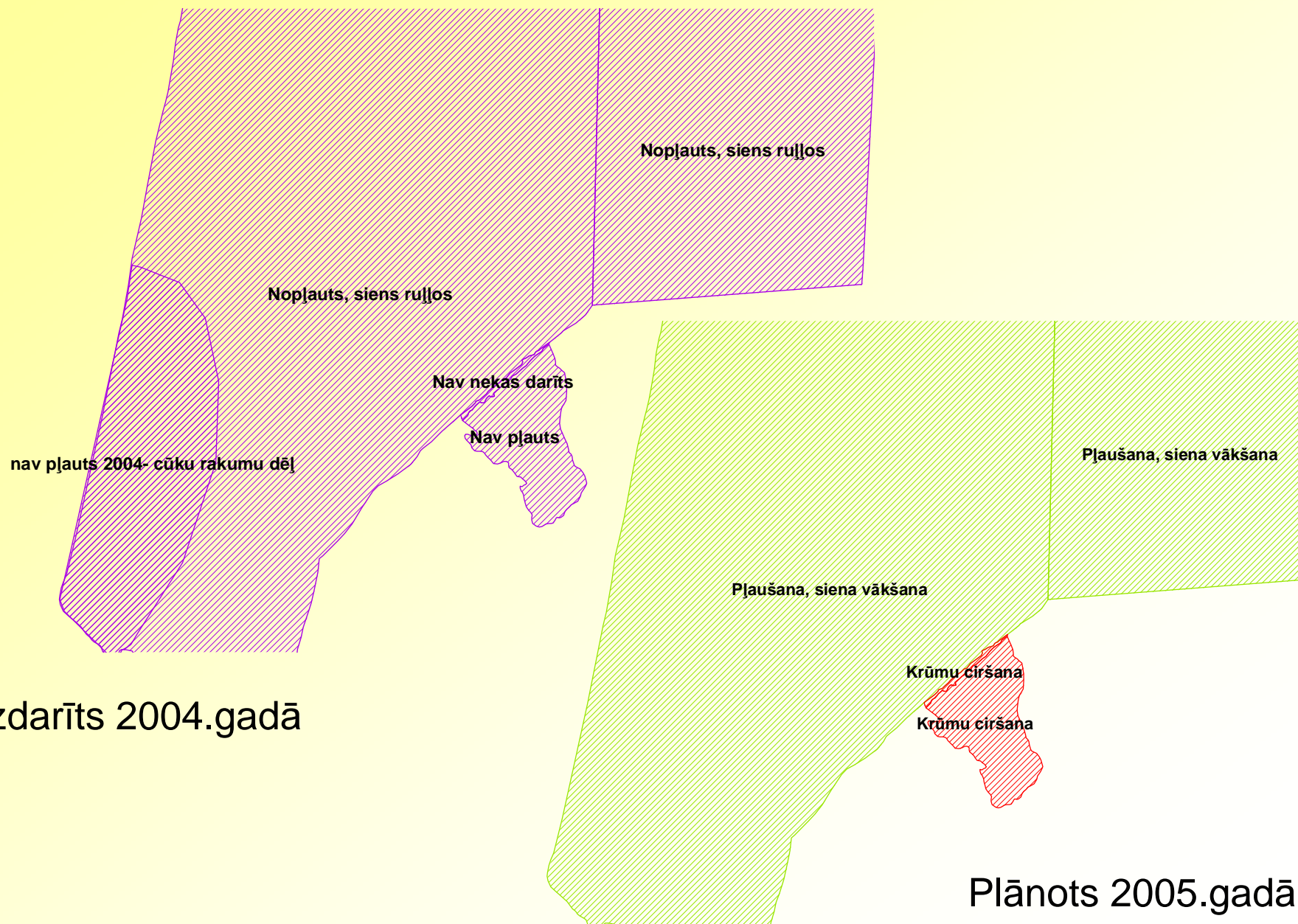
- veiktais pasākums
- iemesls, kāpēc kaut kas nav izdarīts pēc plāna

Piemēram, vienu pļavas stūri sarakušas meža cūkas - nevar nopļaut.

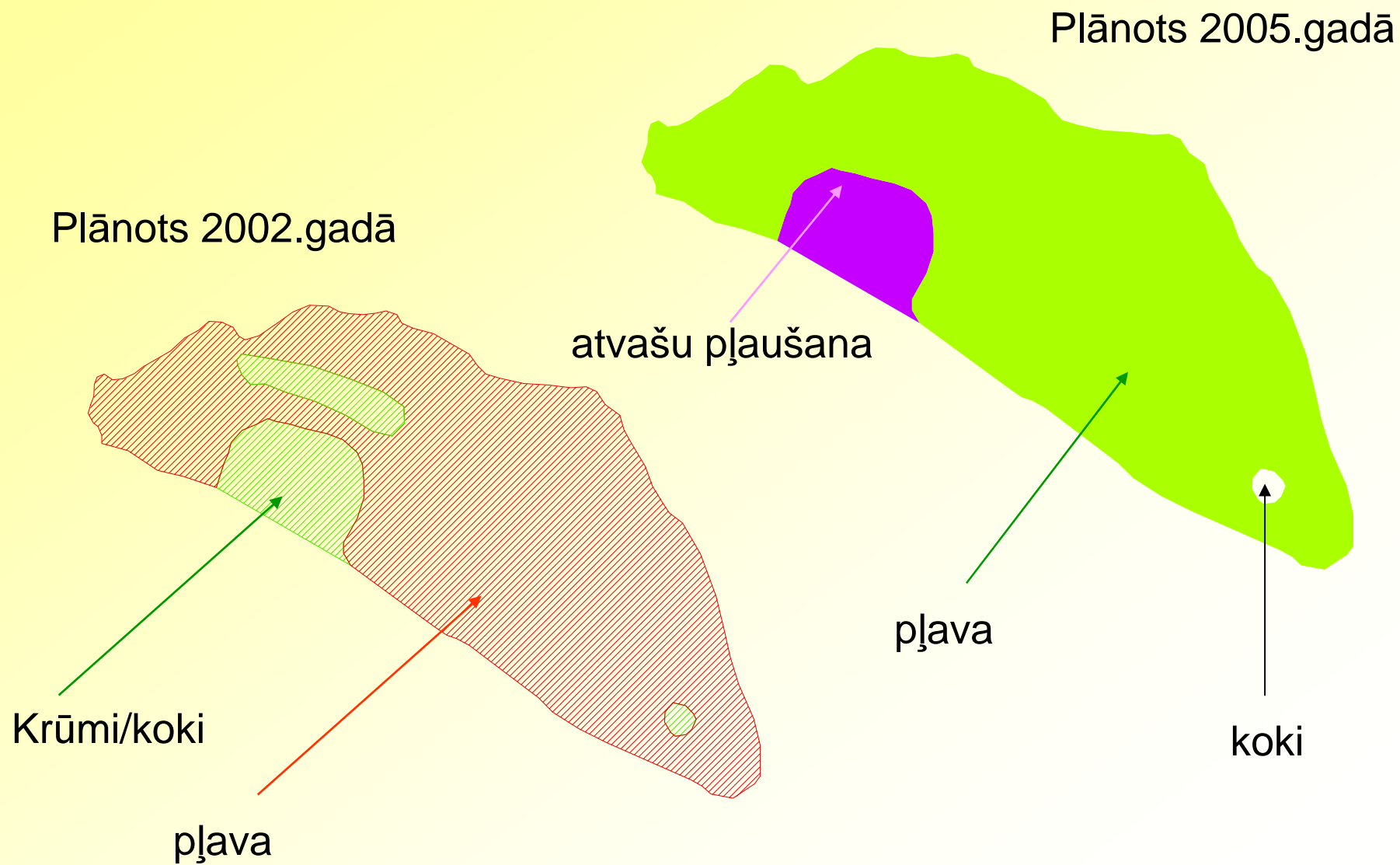
Šis pļavas poligons tiek sadalīts divos, attiecīgi datu bāzē ievadīta informācija.

Apsaimniekošanas pasākumu datu bāze

Apsaimniekošanas pasākumu datu bāze

Datu pielietošana nākotnē

-plānots esošās datu bāzes papildināt katru gadu un izmantot par pamatu apsaimniekošanas pasākumu monitoringam

-izveidotajai datubāzei tiek piesaistīti:

***līdz šim veiktie apsaimniekošanas pasākumi**

***pļavu monitoringa dati**

iegūtie rezultāti kalpos par pamatu pļavu apsaimniekošanai, kas vērsta uz bioloģiskās daudzveidības palielināšanu, saglabāšanu un veģetācijas stabilizēšanu

Problēmas

Krūmu ciršana

Nepieciešams novākt, dažkārt jādedzina

Svarīga darba kvalitāte tālākai apsaimniekošanai

Nevienmērīgā aizaugumā grūti noteikt darba apjomu

Problēmas

Pļaušana

**Nepieciešama speciāla tehnika smagiem apstākļiem
Dabas apstākļi ne vienmēr ļauj realizēt ieplānoto
Rezervāta pļavās grūti savākt sienu, nav kur to likt**

Paldies par uzmanību!